

Hiszek a közösség és az amatőr művészet erejében

Interjú Fekete-Dombi Ildikóval

Az Erkel Ferenc Kulturális Központ Múzeum és Kiállítóhelyek Nonprofit Kft. egy teljes egészében önkormányzati tulajdonban lévő cég, amely Gyulán a kulturális színterek jelentős részét működteti. A kiállítóterekért felelős ügyvezetőjének, Fekete-Dombi Ildikónak épp annyira összetett és érdekes a közművelődéshez kapcsolódó életútja, mint az általa vezetett intézmény neve.

Hévízi Róbert: *Milyen gyermekkori kulturális emlékek előzték meg a közművelődéssel való szakmai kapcsolatot, melyek az első élményei?*

Fekete-Dombi Ildikó: Általános iskolás voltam, amikor elkezdtem könyvtárba járni. A kultúrház igazgatójának a felesége dolgozott ott, akivel összebarátkoztunk, és onnan egyenes út vezetett a művelődési házba, ahol ez a könyvtáros hölgy megalakította a rejtvényfejtő klubot. Azóta a művelődési ház az életem szerves része, valamilyen formában mindig kötődöm hozzá.

H. R.: *Hogyan döntött a közművelődéssel kapcsolatos pályaválasztás mellett, és hogyan alakult később a szakmai előmenetele a szakmán belül?*

F-D. I.: Evidens volt, hogyha ennyi időt töltök gyerekként a művelődési házban, akkor erre a pályára szeretnék menni. Az élet úgy hozta, hogy levelező tagozaton kezdtem el a tanulmányaimat a Szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskola magyar-népművelés szakán. Volt egy rövid kitérő, egy általános iskolába kerültem képesítés nélküli tanítónak, majd egy rövid ideig könyvtáros, és 1986 augusztusában Kamuton, a művelődési házban lettem az Általános Művelődési Központ igazgatóhelyettese.

Ezt követően a pályafutásom a módszertani terület irányába indult el. 1994. április elsején dr. Pap István, az akkori megyei művelődési központ igazgatója keresett meg, hogy szívesen fogadnának egy pályakezdő munkatársat. Így kerültem a megyei művelődési központba művészeti referensnek. Fantasztikus területeket kaptam: a Balassi Táncgyűttes ügyintézője lehettem, a Viharsarok Néptánc Szövetség mellett egy civil szervezet útját is elkezdtem egyengetni. A Napsugár Bábegyűttes munkáját is menedzselhettem. Lenkefi Konráddal kezdtem el a megyei bábszakkörök munkáját segíteni, megyei bábos



találkozót szervezni. A Napsugár Bábegyűttes megyei előadásainak szervezésében szintén közreműködtem. Lenkefi Konrád halála után még több feladat hárult rám bábos ügyben. Közben megtalált a többi művészeti terület is: az első rendezvényem 1994 májusában az országos A osztályos társastánc bajnokság volt, amelynek megvalósítása egy kistelepülésről érkező szakembernek nagy dolog volt. Pál Miklósnéval dolgoztunk együtt ezen; ő tanítgatott engem, és emlékszem, nagyon szigorúan ült velem szemben az asztalnál, egy listán pipálgatta, hogy megvan-e minden, ami ahhoz a rendezvényhez kell.

A néptáncnak volt még egy számomra igazán érdekes területe, amihez közel kerülhettem. Born Miklós megalapította Vásárhelyi Lászlóval az országos szóló táncfesztivált (országszerte Laci bácsiként ismerték). Ennek a szervezésében is részt vehettem 1995-től. Mindig nagy élmény volt a szolista legnagyobb hazai megméretetésében szervezőként dolgozni, országos kapcsolatháló alakult ki, és még a mai napig előfordul olyan, hogy a színpadon meglátok valahol egy tévéműsorban egy vidéki együttest vagy együttesvezetőt, a neve alapján tudom, hogy ő bizony aransarkantyús vagy aranygyöngyös táncos.

Szinte minden művészeti területtel volt kapcsolat: a Békés megyei szimfonikus zenekarral, Somogyi Tóth Dániellel is dolgozhattam, aki most Debrecenben vezeti a Kodály Kórust, és az ottani szimfonikus zenekart. A színjátszás sem maradt ki az életemből, ott is volt egy munkatársam, Fabulya Lászlóné, aki a megyei színjátszó találkozók drámapedagógia területét mutatta be nekem.

Az összes felsorolt terület mellett a közösségfejlesztés került hozzám a legközelebb; a helyi társadalomfejlesztés, aminek köszönhetően Pocsajiné Fábán Magdolnával nagyon sok helyen megfordultunk. Egyik kedvenc településünk Furugy volt. A közösségfejlesztők egyesülete munkáját segítettem ott.

Végül a néptánc, népzene sem maradhat ki, ennek művelőit is nagyon kedveltem.

H. R.: *Elbűvölő programok, felejthetetlen nevek. Mit kapott ettől az időszaktól?*

F-D. I.: Elérzékenyül tőle az ember, annyi mindent. A munkámra mindig hivatásként tekinttem, nem egyszerűen csak elvégzendő munkára: az életem lett, és valamelyest a családomé is. A mindennapjaimat átszötte reggeltől estig, hétfőtől vasárnapig. Amikor a gyermekeim kicsik voltak, jöttek velem a különböző programokra, rendezvényekre. Egyszer mennem kellett szombaton a Napsugár Báb-együttes vidéki bemutatójára, és közölte az akkor ötéves fiam, hogy ha már megint a Lúdas Matyi lesz, akkor ő nem akar jönni velem. Már

sokadszorra látta ezt az előadást. Ilyen és ehhez hasonló aranyos történeteket tudnék még mesélni.

Az életem része a közösség, a közösségi művelődés, az emberekkel való foglalkozás. Akkor még nem tudtunk a flow-elmélet létezéséről (ami Csíkszentmihályi Mihály nevéhez fűződik), vagyis nem nevesítettük külön az érzést. Most viszont mondhatjuk, hogy a közösségi művelődés minden területén, ahol együtt vannak az emberek, különösen, ha valamilyen művészeti ágat együtt művelnek, akkor a flow-élmény az mindenképpen jelen van az életükben. Hiszem, hogy gazdagabbak érzelmileg, emberileg, a céljaik teljesen mások. Van miért felkelni minden egyes nap még idősen is, hiszen sok-sok idősebb ember jár népdalkörökbe, hímzőszakkörbe, és még ide sorolhatnám azokat a közösségeket, amelyek a művelődési házakban, közösségi színterekben találhatók.

H. R.: *Ez a gazdag felsorolás biztosan megfelelő tapasztalatokat nyújtott ahhoz, hogy a 2000-es évek elején Békés megyében az Ibsen Ház vezetője lett, amely akkor igen egyedi és innovatív kezdeményezés volt az országban. Hogyan emlékszik vissza erre az időszakra?*

F-D. I.: Bármely időszakot említjük, én nagy-nagy szeretettel emlékezem.

Békés megye önkormányzata akkor a közművelődési területet egy teljesen új konstrukcióban működtette. Az Ibsen Ház egy pályázatból kialakított intézmény volt, ahol működött egy megyei módszertani iroda, amelynek a vezetője voltam. Ott volt mellettünk a Napsugár Bábszínház, a Jókai Színház, szoros kapcsolatban voltunk a kézműves szakiskolával. Valahol a művészet bölcsőjénél volt a módszertani feladatellátás, és kölcsönösen inspiráltuk egymást. Különösen azért is, mert az amatőr színjátszás kapcsán megjelentek a színészek a



Fekete-Dombi Ildikó és Hévízi Róbert az interjú felvétele előtt

megyei rendezvényeken, tehát közvetlen napi kapcsolatunk volt. De ez elmondható ugyanígy a bábjátékról.

Amikor megkaptam ezt a feladatot Domokos Lászlótól, a Békés Megye Önkormányzat akkori elnökétől, arra volt kíváncsi, hogy én hogyan tudnám elképzelni Békés megye megyei szintű módszertani feladatellátását, milyen égető feladatok vannak. Előtte persze figyelmeztetett, hogy forrást – miután közpénzről van szó –, kizárólag arra lehet adni, amire valóban szükség van. Tényszerűen, számokkal kell alátámasztani a végzett munkát már az igény, de a megvalósítás esetén is. Ez már a feladatfinanszírozás előjele volt akkoriban.

Létezett egy olyan kutatás, ami alapján kimutatták, hogy a kistélepeleéseken általában bezárták a művelődési házakat. Ezek a bezárt művelődési házak valamikor viszont közösségek helyszínei voltak, és miután jártuk a megyét kollégáimmal, egyértelműen látszott, hogy e téren nagy hiány van. Akkor találtuk ki a Kapunyitogató programot, ami a bezárt művelődési házaknak az újrainítását célozta meg. Az első programok Geszt, Körösnagyharány, Körösújfalú településekhez kötődnek. Ekkor történt az egyik kisközségben, hogy megérkeztünk, és egyetlen vendégünk sem volt a művelődési házban. Egyszerűen elszoktak tőle. Jimmy bohóccal érkeztünk, aki színészként-bábosként állandó szereplője volt ennek a programnak. Ő fogta a szaxofonját, és elindultunk a faluban sétálva, és így csalogattuk be a vendégeket, elmondtuk, milyen program várja őket. Egy 800 fős kis településen, ha 30-40 ember odajön, azt gondolom, hogy azért az nem kis szám. Aznap, amikor vége lett a műsornak, odajött hozzám egy idős néni, és átölelt. Elmesélte, hogy abban a kultúrban valamikor nagyszerű bálók voltak, és ő hosszú évek óta nem emlékszik ilyen

programra, ahol ilyen jól érezte magát. Ez volt az első visszajelzés. Azután Kétsopronyban történt például, hogy – újra a szaxofonos módszerrel csalogatva a közönséget –, kijött egy úr, és anyanyelvén, szlovákul kérdezte meg, hogy milyen program lesz. Mivel Jimmy szlovákul is tudott, úgy válaszolt. Az úr rendkívül kedves lett, hozta is rögtön a pálinkásüveget.

Ezek felejthetetlen élmények voltak, példázák, hogy idegen emberekkel hogyan tudunk kapcsolatot teremteni, hogyan tudjuk a művelődési házba elcsalogatni őket... A Kapunyitogató nem arról szólt, hogy egy esemény van, hanem több dolog valósult meg egy program keretében. Volt egy olyan családi műsor, ami mindenkinek szólt, de szerveztünk kiállítást, ami általában csak helyi kötődésű volt. Igyekeztünk vissza is menni később, ismeretterjesztő előadások is kapcsolódtak a programsorozathoz.

H. R.: *A Kapunyitogató program azóta már sikeres országos programsorozattá fejlődött. A későbbiekben, 2012-től a Nemzeti Művelődési Intézetnél is dolgozott. Milyen feladatok tartoztak önhöz?*

F-D. I.: A szakterületem a módszertani feladatellátás volt egészen hosszú ideig. Erre a területre kért fel Závogyán Magdolna főigazgató asszony, illetve a megyei irodák felállításában dolgoztam vele együtt. A munkatársakkal együtt 19 megyei irodában indítottuk el a feladatfinanszírozáson alapuló feladatellátást. Rendkívül izgalmas volt egy országos hálózatban dolgozni, egy szakmai csapatot építeni. A legszebb az volt benne, amikor a Békés megyében már működő Kapunyitogató programot a kollégáim a saját településükön, saját megyéjükben megpróbálták elindítani, és hasonló sikerélményekben volt részük. Például Jász-Nagykun-Szolnok megyéből Kopaszné

Ági egy ilyen program után odajött hozzám, és átölelt, elmesélte, hogy milyen fantasztikus élményben volt része. Odament hozzá egy néni, aki azt mondta: itt élünk a faluban, jövőnk-megyünk egymás mellett, de elfelejtettünk beszélgetni, és végre ezen a programon összeültünk és beszélgettünk. Ezt megköszönte. Számptalan ilyen történetet hallottam. A mai napig tartom a kapcsolatot néhány régi munkatársammal. Jó volt látni, hogy rátermettek, át tudják venni egymástól azt, ami működik, és megpróbálják az adott településen úgy adaptálni, hogy ott is életképes legyen ez a program.

H. R.: *Ezt az időszakot követte Gyula. Hogyan épül fel ez az oly hosszú névvel ellátott kulturális intézmény?*

F-D. I.: Fantasztikus évek voltak a budapestiek, az országos feladatellátás, de én vidéki vagyok. A családom ott maradt Békés megyében, húzott vissza a szívem. 2015 novemberében dr. Görgényi Ernő, Gyula város polgármestere megkeresett, hogy szeretne nekem valamit megmutatni. Novemberi nap volt, sosem fogom elfelejteni. Egy felújított kastély majdnem kész kiállítóterébe vitt engem, ami a gyulai várral szemben volt. Az első két terem után olyan csodálatos miliőben éreztem magam, ami elindította a fantáziámat. A közművelődési szakemberekre jellemző, hogy ha valamilyen új feladat jelenik meg, ami egy kicsit a kultúrához kötődik, akkor elkezdek mocorogni a fantáziájuk, és elkezdenek gondolkodni, hogy ebből mit lehet kihozni. Mikor az épület másik felébe értünk, egy ajtón kiléptünk, a fákon nem voltak levelek, így csodálatos pompájában elém tárult a gyulai vár. Mesés élmény egy gyönyörű kastélyépületből egy középkori téglavárra nézni. Láttam magam előtt az óriási lehetőségeket.

Más feladat volt, mint amit addig csináltam, és én hiszek



A Gyulai Almásy-kastély Látogatóközpont épülete esti díszkivilágításban

abban, hogy nagyon jó, hogyha egy dolgot sokáig csinálunk, de jó, hogyha közben jönnek újabb kihívások, mert azok új energiát adnak. Természetesen igent mondtam. 2016. március 18-án átadták a Gyulai Almásy-kastély Látogatóközpontot, amely átadási ünnepséget én szervezhettem az Erkel Ferenc Kulturális Központ és Múzeum Nonprofit Kft. kiállítóterekért felelős ügyvezetőjeként. Ezek után a működtetést is ki kellett találni, mert egy újszerű kiállítóteret teljesen más vezetést kíván. Nekem személy szerint ez egy kicsit kirándulás a múzeumok területére, mert ez egy olyan konstrukció – ami szerintem most már egyre általánosabb lesz –, ahol a közművelődés együtt jelenik meg a közgyűjteményi feladatellátással. A közművelődéshez és a rendezvényekhez nincs közöm, azért a cég másik ügyvezetője, Katona Katalin a felelős. Öröm számomra, hogy szervezetileg, a kiállítóterek mellett az Erkel Ferenc Területi

Múzeum is hozzám tartozik, úgy, hogy szakmai vezetője egy kitűnő régész, Liska András. Igazi csapatmunkában dolgozunk: a múzeum vezetője, a műszaki vezető, a kommunikációs vezető és én vagyunk felelősök az Erkel Ferenc Emlékház, a Kohán Képtár, a Ladics-ház, a vár és a kastély színvonalas szakmai működtetéséért. Gyönyörű feladat, közel 50 munkatárs segítségével hihetetlen látogatószámokat, különleges programokat tudunk felmutatni.

H. R.: *Az ön által vezetett intézménynek milyen kapcsolata van a Nemzeti Művelődési Intézettel?*

F-D. I.: Nem tudok elszakadni a Nemzeti Művelődési Intézettől. Egyrészt oktatóként is visszajárok képzésekre, másrészt mi is biztosítottuk a helyszínt különböző csapatépítő tréningekhez a Művelődési Intézet munkatársainak. Amikor a Cselekvő Közösségek uniós program keretében pályázni lehetett különböző közösségfejlesztő

projektekre, mi az Erkel Ferenc Emlékházban a németvárosi olvasókör újjáélesztésén, helyi értékek feltárásán szorgoskodtunk. Ekkor együtt dolgoztunk például a Nemzeti Művelődési Intézettel.

H. R.: *Mi a véleménye a Nemzeti Művelődési Intézet munkájáról napjainkban?*

F-D. I.: Nagyon komoly feladat hárul rá, hiszen a közösségek művelődése terén egyre több a tennivaló, egyre több magányos ember van, aki nem igazán tudja, hogy a közösség, az amatőr művészet milyen élményeket-örömeket, sőt élethálókban akár kiutat is adhat.

Én hiszek a közösség és az amatőr művészet művelésének erejében. Ez nemcsak egyfajta tudást ad – egy amatőr színész színészként teljesebben ki, vagy egy táncos táncosként, mert ez is előfordul –, hanem arról is szól, hogy van egy olyan tevékenység, ami számtalan képességet, készségeket fejleszt és ezen túl élményt is ad.



Táncos pillanatok – Tiszaug, Kapunyitogató

Ez különösen a hátrányos helyzetű fiataloknál, és azokban a térségekben, ahol ők élnek, kiemelt fontosságú. Szükségünk van az élményekre, az öröme, és a közösség, az amatőr művészetek művelése rengeteg örömet és élményt nyújt az embernek.

H. R.: *A közelmúltban elkészült a Nemzeti Művelődési Intézet új székháza itt, Lakiteleken. Ideérkezve, az épületbe belépve milyen érzések, milyen gondolatok fogalmazódtak meg önben?*

F-D. I.: Óriási élmény ide megérkezni. A nemzeti művelődés fel-

legvára az új épület. Kívánom mindenkinek, hogy a munkavégzéshez használja ki azokat a 21. századi munkafeltételeket, amelyeket látványosan biztosít, mert itt optimálisan egyszerre van jelen a magas színvonalú technika és a kiegyensúlyozott, nyugodt háttér.

H. R.: *Hogyan képzeled el a művelődés, a közösségi művelődés jövőjét? Ön szerint hogyan kell alkalmazkodnunk jelen rohanó világunkhoz?*

F-D. I.: Az, hogy én a kultúrához ilyen közel kerültem, az annak köszönhető, hogy a művelődési házban már általános iskolás koromban naponta megfordultam. Emiatt is gondolom úgy, hogy elengedhetetlen a mai világban is, hogy minél közelebb kerüljünk a gyerekekhez és az oktatási területhez, mert ez nevelési kérdés is.

A következő Márai-idézetről azt gondolom, hogy a szakmában dolgozóknak útmutató, jó irányvonal lehet. Annak is, aki szakember, annak is, aki önkéntesként, civilként kapcsolódik be a közösségek életébe:

„Az életbe nem lehet időnként kirándulni –, minden és mindenki egész embert kér, az élet is, a munka is.”

FEKETE-DOMBI ILDIKÓ magyar szakos általános iskolai tanár, művelődési és felnőttképzési menedzser. Pályáját a kamuti Általános Művelődési Központban közművelődési igazgató-helyettesként kezdte, 1994-től a Békés Megyei Művelődési Központban művelődésszervezőként, majd művészeti osztályvezetőként dolgozott. 2006–2007 között az újonnan alapított Békés Megyei Napsugár Bábszínház művészeti titkára lett. Majd ismét a megyei közművelődési feladatellátás területére került vissza, 2009-től a Békés Megyei IBSEN Oktatási, Művészeti és Közművelődési Nonprofit Kft. irodavezetője, majd ügyvezetője volt. 2012 augusztusától 2015. október végéig a Nemzeti Művelődési Intézet munkatársa, a Szakmai Módszertani Főosztály vezetőjeként a megyei irodák területi feladatellátását irányította. 2015 decembere óta a gyulai kiállítótereket működtető Erkel Ferenc Kulturális Központ és Múzeum Nonprofit Kft. kiállítóterekért felelős ügyvezető igazgatója.

Pályafutása során több országos rendezvény társszervezője volt (Országos Szólistánctáncfesztivál, Országos „A” Osztályos Társastánc Bajnokság, Körös-völgyi Sokadalom), Békés megye több közművelődési céllal működő civil szervezetében titkárként, elnökségi tagként, kuratóriumi tagként tevékenykedett, jelenleg a Közösségfejlesztők Békés Megyei Egyesületének elnökségi tagja. Közművelődési szakértő, a Közművelődési Szakmai Minősítő Testület, valamint az EMMI Közművelődési Akkreditációs Bizottságának tagja.